

Welke gevolgen hebben “collectieve beschikbare premieregelingen” voor de Pensioenwet?

- De Pensioenwet beoogt een helder kader te scheppen ten aanzien van het karakter van de pensioentoezegging. Om die reden dient op grond van de Pensioenwet in de pensioenovereenkomst aangegeven te worden welk karakter deze overeenkomst heeft. Daarbij kan een keuze worden gemaakt uit drie varianten: de uitkeringsovereenkomst, de kapitaalovereenkomst en de premieovereenkomst. In geval van collectieve beschikbare premieregelingen is in beginsel sprake van een uitkeringsovereenkomst. Er is immers sprake van een overeenkomst tussen de werkgever en de werknemer over een uitkering van een bepaalde hoogte, die vanaf een bepaalde leeftijd ontvangen wordt. Achterliggende gedachte bij de uitkeringsovereenkomst is dat de premie *in beginsel* een variabele is van de op te bouwen pensioenaanspraak, die vooraf wordt afgesproken en vastgelegd. De op te bouwen pensioenaanspraak ligt vast, de ter financiering hiervan benodigde premie is één van de afgeleide factoren en fluctueert dus. Als voor de financiering van de toegezegde nominale pensioenaanspraak meer premie nodig is, bijvoorbeeld als gevolg van slechte beleggingsrendementen of een dalende marktrente, zal in geval van een uitkeringsovereenkomst de premie in beginsel zodanig verhoogd moeten worden dat de nominale pensioentoezegging nog steeds nagekomen kan worden (op grond van de vastgestelde zekerheidsmaatstaf van 97,5%). Dit uitgangspunt geldt “in beginsel”, omdat de Pensioenwet de ruimte laat om premiestijgingen van te voren te maximeren (zie pagina 92 MvT). Als dit maximum niveau wordt overschreden, bestaat de mogelijkheid om andere sturingsmiddelen in te zetten en kan bijvoorbeeld korting van pensioenaanspraken en – rechten in beeld komen.
- Gegeven het bovengenoemde uitgangspunt staat voorop dat bij aanvang van een collectieve beschikbare premieregeling een feitelijke premie moet worden afgesproken op ten minste het niveau van de kostendeekkende premie op grond van de omstandigheden die op dat moment gelden, wil er sprake kunnen zijn van een uitkeringsovereenkomst. Bovendien dient het uitgangspunt te gelden dat de dekkingsgraad op dat moment ten minste op het door de Pensioenwet vereiste structurele niveau te zitten. Als dit laatste niet het geval is, zal in het kader van het langetermijnherstelplan een extra opslag op de kostendeekkende premie gezet moeten worden, die ervoor zorgt dat binnen 15 jaar het eigen vermogen een zodanige omvang heeft gekregen dat aan de zekerheidsmaatstaf van 97,5% wordt voldaan. **In de Pensioenwet zou expliciet vastgelegd kunnen worden dat alleen indien aan deze vereisten voldaan is, sprake kan zijn van een uitkeringsovereenkomst (of kapitaalovereenkomst).** Is de vastgelegde premie en/of de dekkingsgraad bij de start van een collectieve beschikbare premieregeling op grond van FTK-eisen te laag om de toegezegde pensioenuitkering na te kunnen komen, dan zal sprake zijn van een premieovereenkomst, omdat het defined-contribution karakter dan voorop komt te staan.
- Probleem bij collectieve beschikbare premieregelingen is dat de afgesproken premie vervolgens voor ten minste vijf jaar vastligt, terwijl de omstandigheden kunnen wijzigen, bijvoorbeeld wanneer de pensioenverplichtingen zouden stijgen als gevolg van een dalende marktrente. Dat betekent dat bij de start van een collectieve beschikbare premieregeling bovenop de kostendeekkende premie en eventueel een premieopslag in het kader van het langetermijnherstelplan, ook nog een extra risico-opslag vastgesteld zal moeten worden om het risico op onderdekking gedurende de periode waarin de premie vastligt, af te dekken. Het ligt voor de hand dat deze risico-opslag hoger wordt, naarmate de contractstermijn voor de vastgezette premie in een collectieve beschikbare premieregeling langer is. Hiervoor

zullen, in samenspraak met DNB, normen ontwikkeld moeten worden. Voor vastlegging van deze normen ter bepaling van een juiste risico-opslag zijn twee wegen denkbaar: alleen in beleidsregels van DNB **of regels in de Pensioenwet** (waarbij eventueel alsnog nadere uitwerking gegeven kan worden in aanvullende beleidsregels van DNB).

- Wanneer de dekkingsgraad onder het door de Pensioenwet vereiste structurele niveau komt te liggen (artikel 120 PW), blijft ook bij collectieve beschikbare premiereregelingen (die uitkeringsovereenkomsten in de zin van de Pensioenwet zijn) het uitgangspunt dat korting van pensioenaanspraken en –rechten het laatste redmiddel moet zijn. Eerst dienen andere sturingsmiddelen ingezet te worden, te weten het eventueel aanpassen van het beleggingsbeleid en/of het afzien of verminderen van de voorwaardelijke indexatie.
- Ondanks de inzet van de bovengenoemde sturingsmiddelen en de toepassing van een risico-opslag kan het pensioenfonds toch in onderdekking raken (<105% dekkingsgraad, artikel 119 PW)). In dat geval zal in veel gevallen alleen het korten van pensioenaanspraken en –rechten als enige sturingsmiddel bij collectieve beschikbare premiereregelingen overblijven. Op grond van de Pensioenwet kan dit sturingsmiddel echter pas worden ingezet als de dekkingsgraad langer dan een jaar beneden de 100% komt te liggen. Daarmee ontstaat de vraag wat in het kortetermijnherstelplan moet komen te staan in geval van collectieve beschikbare premiereregelingen. Dit herstelplan moet op grond van de Pensioenwet opgesteld worden op het moment dat de dekkingsgraad onder de 105% is gezakt. De enige reële mogelijkheid om via actief ingrijpen van het pensioenfonds weer boven de 105% dekkingsgraad uit te komen, zal in het geval van collectieve beschikbare premiereregelingen het korten van pensioenaanspraken en –rechten zijn. Dat kan echter niet zolang de dekkingsgraad zich nog minder dan een jaar onder de 100% bevindt. Een mogelijke oplossing om deze patstelling te doorbreken, zou kunnen zijn om bij een dekkingsgraad beneden de 105% toe te staan dat de zogenaamde “gesplitste kortingsregel” door het pensioenfonds toegepast mag worden. **Dit zou dan geformaliseerd moeten worden in de Pensioenwet.** Op dit moment is de “gesplitste kortingsregeling” een beleidsregel van DNB, waarbij het uitgangspunt is dat deze regeling niet als sturingsmiddel door het pensioenfonds ingezet mag worden bij een lage dekkingsgraad, maar alleen wanneer de feitelijke premies niet kostendekkend zijn. In de specifieke situatie van een dekkingsgraad beneden de 105% zou dit uitgangspunt dus losgelaten moeten worden.

Overigens zijn de dekkingsgraad en de premie misschien wel conceptueel te scheiden, maar in de praktijk zal er wel samenhang tussen deze twee bestaan. Wanneer een fonds een lage dekkingsgraad heeft, zullen er geen overreserves zijn ter financiering van de pensioenaanspraken in het komende jaar. Dat betekent dat voor een groter deel teruggevallen moet worden op de premie als financieringsinstrument. Als het niveau van deze premie niet kostendekkend blijkt te zijn, komt de “gesplitste kortingsregeling” in beeld. Dat zal dus eerder gebeuren wanneer de dekkingsgraad al laag is, omdat een terugvaloptie in de vorm van overreserves ontbreekt.

De “gesplitste kortingsregeling” heeft momenteel de volgende strekking: *als de bijdragen in een bepaald jaar onvoldoende zijn om de toename van de pensioenaanspraken in dat jaar in te kopen, moeten deze aanspraken worden vastgesteld op een naar rato van het premietekort verminderd bedrag. Dit tenzij op een andere manier in het premietekort kan worden voorzien.*

De strekking van de “gesplitste kortingsregeling” zou als gevolg van het ontstaan van collectieve beschikbare premiereregelingen uitgebreid moeten worden in de zin dat deze ook toegepast mag worden op het moment dat de dekkingsgraad onder de 105% is gezakt, maar toepassing van de algemene kortingsregeling (artikel 122 PW) nog een te zwaar middel is.

Bij toepassing van de algemene kortingsregeling zou ook bij collectieve beschikbare premieregelingen vastgehouden moeten worden aan de informatieplicht richting DNB en de eis van instemming door DNB (artikel 122 PW lid 4 en 5). Hiermee wordt benadrukt dat toepassing van de algemene kortingsregel altijd, dus ook bij collectieve beschikbare premieregelingen (voorzover uitkeringsovereenkomsten in de zin van de Pensioenwet), een laatste redmiddel moet zijn om onderdekking van het pensioenfonds te voorkomen.

- Op het terrein van informatieverstrekking richting de deelnemers zijn geen aanvullende voorschriften als gevolg van het ontstaan van collectieve beschikbare premieregelingen in de Pensioenwet noodzakelijk. Op grond van artikel 20 PW dienen werknemers geïnformeerd te worden over de risico's in de pensioenregeling. Dit is nader uitgewerkt in de nota van toelichting op het onderdeel "voorlichting". Daarin wordt expliciet verwezen naar collectieve beschikbare premieregelingen en wordt erop gewezen dat de deelnemers in dergelijke regelingen duidelijk gemaakt zal moeten worden welke risico's zij lopen.